

BİR MANZARA PERFORMANÇSISININ PORTRESİ: NİKHİL CHOPRA A PORTRAIT OF A LANDSCAPE PERFORMANCE ARTIST: NIKHIL CHOPRA

Seniha ÜNAY SELÇUK

Doç. Dr., Düzce Üniversitesi Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Resim Bölümü
Asst. Prof., Düzce University, Faculty of Art Design and Architecture, Painting Department
senihaunay@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9851-850X>

Doğan AKBULUT

Dr. Öğr. Üyesi, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü
Asst. Prof., İnönü University, Faculty of Education, Fine Arts Education Department
doganakbulut@inonu.edu.tr

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9310-720X>

Atf/Citation

Ünay Selçuk, S, Akbulut, D. (2021). "Bir Manzara Performansçısının Portresi: Nikhil Chopra".

Sanat Dergisi, (37), 52-64.

Araştırma makalesi/Research article

Doi: <http://doi.org/10.47571/ataunigsfd.862054>

Öz

Bu çalışmanın amacı sanatçı Nikhil Chopra'nın performans içeriklerinin, yöntemlerinin, farklılıklarının incelenmesidir. Bu bağlamda resim, fotoğraf, tiyatro, beden arasında şekillenen performanslarında Chopra'nın manzarayı ve portreyi nasıl ele aldığına, karakter yaratma tercihlerine, zaman kavramına, sanat tarihsel referanslara, bireysel anlatılara ve yöntemlere değinilmiştir. Ayrıca Chopra'nın, "Pamuk Üzerine Kömür, Sir Raja III-Bütün Bu Topraklarla Ne Yapacağım, Sir Raja III'ün Ölümü, Sir Raja II, Yog Raj Chitrakar: Bellek Çizimleri IX, Yog Raj Chitrakar: Bellek çizimleri VI ve Manzara Boyunca bir çizgi Çizmek: Çadır" performansları hikâyeleri, uygulama süreçleri ve sonuçları açısından ele alınmıştır.

Chopra'nın performanslarında toplumsal, kültürel ve tarihi olayları, bireysel geçmişine dayanan hikâyelerde kurguladığı; bu

Abstract

This study aims to analyze the contents, methods, and differences of Nikhil Chopra's performances. In this context, Chopra's approach to scenery and portrait, his character development choices, the concept of time, references to art history, personal narratives, and methods were addressed, amongst his performances that are shaped between art, photography, theatrics, and body. Also Chopra's performance narratives: "Coal on Cotton", "Sir Raja III - What Am I To Do With All This Land", "Sir Raja III's Death", "Sir Raja II", "Yog Raj Chitrakar: Memory Drawing IX", "Yog Raj Chitrakar: Memory Drawing IV" and "Drawing a Line through Landscape: The Tent" were discussed in terms of application processes and conclusions.

In his performances, Chopra fictionalizes social, cultural, and historical events in stories based on his individual past; In these stories,

hikâyelerde geçmişinden hareketle bazı karakterler yarattığı ve anlatısını bu karakterler aracılığıyla aktardığı görülmüştür. Performanslarında manzara geleneksel yöntemlerle çizildiği halde; sürece yayılan performanslarında deneyimlenebilir, yaşayan, sabit olmayan bir form kazanmıştır. Portre, cinsiyet rollerine dayanan, tanınamayacak kadar değişen bedeninde yenilikçi yöntemlerle sunduğu bir biçim olmuştur. Performanslarında zamanın, mekânın, bedeninin durağan olmadığı; Chopra'nın performanslarının hem öznesi hem nesnesi olduğu sonucuna varılmıştır.

Çalışma süresince Nikhil Chopra'nın web sayfasından, çalışmaları ve manifestolarından, Chopra ile yapılan röportajlardan faydalanılmıştır. Sanat tarihçisi, sanat eleştirmeni ve sanatçının kendi düşüncelerine yer verilmiştir. Kütüphane, arşiv ve süreli yayınlardan tarama, inceleme işlemi yapılmıştır.

Anahtar kelimeler: Nikhil Chopra, Manzara, Portre, Sanat, Performans.

it was seen that he created some characters based on his past and conveyed his narrative through these characters. Although the landscape was drawn with traditional methods in his performances, his performances that belong in a continuum have acquired an experienceable, living, unstable form. The portrait has been a form presented with innovative methods by his body that changes beyond recognition based on gender roles. It is concluded that in his performances time, place, and the body is not stationary and that they are both the subject and object in Chopra's performances.

During the study, Nikhil Chopra's web page, his works and manifestos, and interviews with Chopra were used. The thoughts of the art historian, art critic, and artist are included. Scans, analysis from the library, archives, and periodicals were carried out.

Key words: Nikhil Chopra, Landscape, Portrait, Art, Performance.

Giriş

Sanatçı Nikhil Chopra'nın farklı disiplinlerle şekillendirdiği performansları bu özelliğiyle sanatın uygulama ve teorisi hakkında düşünme fırsatı veren örneklerden biridir. Nikhil Chopra'nın performanslarında geçmişin ve bugünün sanatına dair izler, içerik ve ifade açısından bütünsel bir tavırla ortaya çıkar. Kostüm tasarımcısı, fotoğrafçı, ışıkçı gibi ekip üyeleriyle kolektif bir üretimden geçer. Dolayısıyla sonuç kadar sürece de odaklanan bu üretim mantığı teorik ve uygulama açısından zengin bir alan ortaya çıkarır. Aynı anda resim, fotoğraf, video, beden sanatı, performans üzerine düşünme fırsatı verir. Bu sebeple bu çalışmanın amacı sanatçının performanslarını içerik, yöntem ve farklılıklarıyla incelemektir. Chopra hakkında Türkçe olarak yayımlanmış yayınların azlığı; bu çalışmanın sanatçının performanslarını anlama, anlamlandırma, tanıtmaya amacını önemli hale getirir.

Çalışmanın kapsamını Nikhil Chopra'nın performanslarının temel özellikleri, yöntemi, referansları ve Chopra'nın çalışmalarından örnekler oluşturur. Çalışma sürecinde sanatçının web sayfasındaki görseller ve metinler, sanatçıyla önemli etkinlikler sonrası gerçekleştirilen röportajlar, etkinlik kitaplarında hakkında yazılmış yazılardan faydalanılır. Sanat eleştirmenleri ve sanat tarihçilerinin düşüncelerine yer verilir.

Tüm bu araştırma Chopra'nın natürmort, manzara, portre geleneğine dair referanslarla zenginleşen performanslarını, zaman zaman geleneksel, zaman zaman yenilikçi yöntemlerle gerçekleştirdiği sonucuna götürür. Performansları, tiyatro eğitimi almış zihnini ve bedenini çok iyi temsil ederken; kişisel geçmişine dayanan becerisi ve algısı içerik olarak ortaya çıkar. Performanslarında zaman, modern çağın hızına ters olarak ağır işleyen bir şey olarak; manzara deneyimlenebilir, taşınabilir ve değişebilir bir şey olarak ve portreler cinsiyet rolleriyle ortaya çıkar. Mekânın, zamanın ve sanatçının bedeninin sürece yayılan performanslarında yine değişen, hareketli unsurlar olduğu; toplumsal ve kişisel tarihin, kimliğin, siyasetin sıklıkla ele alındığı görülür.

1. Nikhil Chopra'nın Sanatı

Hint Asıllı performans sanatçısı Nikhil Chopra'nın aynı zamanda manzara ressamı, mekân tasarımcısı, kostüm tasarımcısı, beden tasarımcısı ve anlatı ustası olduğu söylenebilir. Ona bu çok yönlü kimliğini kazandıran şey; belleğinin derinliklerinden işlerine yansıyan geçmişi; çok disiplinli eğitim süreci ve durmak bilmeden üreten bir sanatçı olmasıdır. Kimlik, tarih, beden ve siyaset genel konuları arasındadır. Performanslarını geleneksel yöntemlerle çizdiği panoramik manzaralar; farklı kimlikler ve kostümlerle yarattığı portreler; süreçte ve sonuçta yarattığı atmosfer ve mekân şekillendirmektedir. Bedeni, çizimleri ve fotoğraflarıyla disiplinler arası bir yaklaşım sergilemektedir. Onun manzaraları hem konusu doğa olan resim anlamında hem de daha genel bir tabirle “bakışı, dikkati çeken durum ya da her şey” olarak değerlendirilebilir (TDK, Erişim Tarihi: 08.09.2020).

Bugün sanatçıların manzaraya anlam, bağlam, içerik ve biçim olarak çeşitli yorumlar getirdiği görülür. Böylece manzara, seyirlik, pasif bir görüntü olmaktan çıkar, olduğu gibi gösterilen, deneyimlenen bir sanat malzemesi haline gelir. Ulus Baker'in (2014: 46) barok resminde manzarayı tasvir ederken kullandığı “... *Uzaktaki bir esinti, ağaç dallarını oynatan havada bulutlar...*” sözleri, bugün yüzeyde yanılısama olmaktan çıkan, reel fiziki bir mekânda üç boyutlu olarak sunulan sanat yapıtlarına da karşılık gelir. Nikhil Chopra'nın manzaraları da deneyimlenebilen yapısıyla reel bir atmosferde mekânı dönüştürürken, üç boyutlu bir manzara sunar. Ayrıca geleneksel yöntemlerle resmettiği panoramik manzaraları yaşayan, taşınabilen yapısıyla yenilikçi bir içerik sunar.

Schama'ya (1995; akt. Overton, 2016/2019) göre manzaralar ilk önce kültüredür, hayal gücünün ormana, suya, kayaya yansıyan kurgularıdır. Chopra'nın çalışmalarında da manzara ilk önce kültür, daha sonra doğadır denilebilir. Nitekim O, 1740-1947 yılları arasında İngiltere'nin sömürgeci olan ülkesinin toplumsal ve kültürel tarihinden beslenmektedir. “İmgelemimin çoğu sömürge geçmişinden geldiğim için sömürgeleştirilmiş bir zihinden geliyor ki bu benim geldiğim alt kıtanın tarihi” sözleri bu durumu özetler niteliktedir (Chopra, Erişim Tarihi: 10.09.2020). Chopra'nın konuyu şekillendirmek ve paylaşmakta otobiyografik bir anlatım dili tercih ettiği söylenebilir. Bu otobiyografik yaklaşımın nedenleri arasında onun ötekileştirilen, sömürgeleştirilen bir kültüre ait olması ve kimlik politikalarını görünür kılmaya çalışması olabilir.

Chopra, otobiyografik performanslarında toplumsal ve kişisel tarihinden hareketle bazı karakterler yaratır ve çeşitli rollerde bu karakterleri yaşatır. Bu karakterler arasında Hindistan'ın sömürge tarihinin prensi *Sir Raja* ve Büyükbabası Yog Raj Chopra'yı temsilen *Yog Raj Chitrakar* vardır. Bu karakterlerle inşa ettiği anlatılarda, nesnelere, formlar, hikâyeler; tarihsel, toplumsal ve kişisel göndermeleri, anlamları olan unsurlara dönüşür. Örneğin 2003 tarihli *Sir Raja II* performansında 350 metrelik bir kırmızı halı kullanır. Kırmızı halının karşılama ve uğurlama törenlerinde protokol için kullanılması ile *Sir Raja*'nın bir prens olması arasında geçmiş ve geleceğe dair bir ironi oluşturur. *Sir Raja* kırmızı halının sonunda natürmort kurulu bir masa çevresinde sessizce oturur. Chopra, hem biçimsel olarak 17. yüzyılda bir tür olarak gelişen natürmorttan referans alır hem de Avrupa resmine gönderme yaparak izleyiciyi sömürgecilik, geçmiş, gelecek üzerine düşünmeye davet eder.

Görsel 1. Nikhil Chopra, *Sir Raja II*, 2003, 2 saatlik performans, Ohio State University, Columbus, Ohio, Fotoğraf: Francis Schanberger, kostüm: Michelle Marquardt

Richard Leppert'e (2017: 70) göre natürmortun kusuru nesnelere ön plana çıkararak onlara ayrıcalık yüklemesi ve anlatıdan yoksun oluşudur. Chopra'nın bu performansında ise gerek nesnelere yüklenen simgesel anlamlar gerekse performans bütününe içeriksel ve biçimsel özellikleri nesnelere ayrıcalık verirken, aynı zamanda geleneksel natürmort anlayışının tersine bir anlatı inşa eder.

Heartney'e (2008: 122) göre bugün sanatçılar anlatıya başvururken tarih resmi yapan atalarının aksine "haber olmaya değer" olaya odaklanmak yerine; onun nasıl anlatıldığını akılda tutarak; çevresel karakterlerde ve arka planda kalan ayrıntılara odaklanırlar. Chopra'nın anlatısında ise hem ne anlattığı hem de nasıl anlattığı önemli bir durumdur. Anlatısı, tarihi bir karakterin belirgin fiziksel özelliklerini gösterirken, yarattığı atmosfer bu karakterin hayali, yanlış, eksik bir hikâyenin kahramanı olduğunu hissettirir. Performansları adeta biçimsel özelliklerin ön plana çıktığı bir Barok dönem otoportresini ve aynı zamanda bir romantik dönem manzarasını sunar. Portre olarak her seferinde tanınamayacak kadar değişen bedeninde, zamana, mekâna yayılan fiziksel bir gerçeklik; bir romantik manzara olarak da sanatçının sezgilerini yansıttığı, öznel algısını ortaya koyduğu bir süreçtir.

Makyaj yapmak, giyinmek, yemek yemek, uyumak, dinlenmek, manzara resmi çizmek gibi rutin işlerini performansına yayan Chopra, sonuç kadar sürece de odaklanan işler üretir. Hicks (2015: 114), Chopra'nın performanslarının 'yavaşlık sineması' diye tanımlandığını söyler. Ona göre sanatçının performanslarının önemli bir parçası çizimleridir ve sonunda sanatçının canı çıkar ve heykel gibi hareketsiz kalır. Buradaki öykü anlatımını öyküyü öldürme arzusuyla eş değer bulur. Bu düşüncenin sanatçının saatlere, günlere yayılan performanslarında hem performansın öznesi hem de nesnesi olarak mekânı, zamanı, kendisini, öyküyü tasarlamasından kaynaklandığı söylenebilir. *"Zamana yayılan performanslarında, zamanın dalgalanmaları - zamanın esnekliği; elips olarak sıkıştırılması; bir hatırlama döngüsü; emeği ölçmedeki hizmeti - algılanabilir hale gelir. Sıradan yaşam hareketleri, kendini sahnelemenin dönüştürücü tarzlarıyla birbirine bağlıdır"* (Ginwala, Erişim Tarihi: 09.09.2020).

Chopra (Erişim Tarihi: 12.09.2020) Ananda Pellerin ile gerçekleştirdiği 2013 tarihli röportajında, performanslarının yavaşlığından şöyle bahseder: *"Modernizm, doğal olarak bize bir şeyleri daha hızlı ve daha hızlı verme düşüncesine eğilimlidir. Bununla birlikte günlük hayatlarımızda bu yüksek tempolu gidişatın akışına öylesine kapılmışız ki, bu dünyada bağlandığımız her şeyden -internetten, telefondan, aileden, ilişkilerden bağlantıyı kesmek, performansın kendisi olmuştur. Bu vücudun normal akışına ters giden şeyi kasten yapma eylemidir. Ayrıca performans esnasında seyircinin çözümünü de yavaşlar ve normalde yapmadığımız şeyleri gözlemlemeye başlarız"*. Chopra'nın izleyiciye duyguyu ve fikri taşımadaki potansiyelinin tiyatro eğitimi almış olmasından ve bedenini performanslarında çarpıcı bir araç olarak kullanmasından kaynaklandığı söylenebilir.

1.1. Portreler ve Manzaralar

Chopra'nın performansları incelenirken sanat tarihinde yer edinmiş geleneksel konuların performans eşliğinde yeniden gösterildiği görülür. Manzaralar ve portreler bunlardan en öne çıkarılardır.

Brian O'Doherty (2010: 35), manzaranın çerçevelenmiş görüntüsünü düzlem konusuyla ilişkilendirir. Çerçeveyi, on dokuzuncu yüzyıla kadar manzarayı sınırlayan bir unsur olarak görür. On dokuzuncu yüzyılda ise Courbet, Caspar David Friedrich, Whistler gibi sanatçıların resimlerinde görülebileceği gibi derinlik ve düzlem arasında, çerçevenin dışına çıkabilecek görüntüler olduğunu; bu mantıkla bir manzara resminin etrafındaki çerçeveyi dışlamasının resmin dışındaki mekânın varlığını hissedilebilir bir noktaya taşıdığını söyler. Resmin dışındaki mekân, yani resmin sergilendiği mekân, Blazwick'e (2010: 11) göre; sanat nesnesinin başka bir dünyaya açılan bir pencere, bir yanılsama olmaktan çıkıp gerçek bir şey, zaman ve mekân içinde tecrübe edilecek bir şey haline gelmesini sağlar. Yıllar içerisinde değişen sanatın seyrinin, şüphesiz ki manzarayı da mekânın kendisi olarak dönüştürdüğü söylenebilir. Chopra'nın manzaraları ve yapıtın bütünüyle oluşturduğu mekan da böyledir. Mekân, fiziki olarak dönüşen, deneysel bir alandır. Manzara ise sergileme biçimiyle birlikte yanılsama olmaktan çıkan, izleyicinin şahitliğinde şekillenen yine deneysel bir şeydir.

Örneğin *Pamuk Üzerine Kömür* adlı Manchester’da Whitworth Sanat Galerisinde 99 saat süren performansında Chopra, manzarayı mekânı dönüştürecek şekilde sergiler. Aynı zamanda 3 ayri portreyi canlandırır.

Görsel 2. Nikhil Chopra, pamuk üzerine kömür, 2013, Whitworth Sanat Galerisi, Manchester, 65 Saatlik Performans, kostüm: Sabine Pfisterer

Yarattığı portrelerden ilki 250 kilo patiskayı galeri içerisinde taşıyan ilkel giyimli bir çiftçidir. Bu süreci Chopra (Erişim Tarihi: 12.09.2020) 2013 tarihli röportajında “galeri sanki manzarayla güreşiyordu” diye tanımlar. Çok zor şartlarda taşıdığı patiskadan izleyicilerin içine girebileceği bir çadır kurarak yeni bir mekân yaratır. Bu mekânda canlandırdığı ikinci portre 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında yaşayan, çalışmaktan una bulanmış bir değirmen işçisidir. Bu işçi çadıra panoramik bir manzara resmi çizer. İşçi/ sanatçı bu esnada yemek yemek, bir şeyler içmek, yatmak, dinlenmek gibi günlük aktivitelerine devam eder. Çizim bittiği zaman Chopra, bir değirmen sahibi, patron olarak emrindeki işçilere yaptığı çizimi yeni mekânına taşır. “Bu patron sadece değirmenin sahibi değil, aynı zamanda Whitworth sanat galerisinin, aynı zamanda Manchester’ın, İngiltere’nin sahibiymiş gibi çizimin önünde durur” (Chopra, Erişim Tarihi: 12.09.2020). Chopra bir şehrin içinde galeriyi, galerinin içinde kendi çadırını manzaralarıyla şekillendirir.

Görsel 3. Nikhil Chopra, Coal on cotton, 2013, Whitworth Sanat Galerisi, Manchester, 65 Saatlik Performans, kostüm: Sabine Pfisterer

Chopra, 2005 tarihli *Sir Raja III-Bütün Bu Topraklarla Ne Yapacağım?* çalışmasını ise kişisel belleğinde yer edinmiş çocukluğundaki reel bir mekandan hareketle oluşturur. Sanatçı, çocukluğunu yazları büyükannesi ve büyükbabasıyla

Hindistan'da Kashmir'de geçirir. Kashmir, 1900'lerin başında manzara ressamı olan büyükbabasının resimlerini çizdiği yerdir.

Görsel 4. Sir Raja III- Bütün Bu Topraklarla Ne Yapacağım?“, 2005, The Fourth Floor, Kitab Mahal, Mumbai, Kostüm: Tabasheer Zutshi Fotoğraf: Munir Kabani

Chopra, büyükbabasının resmini yaptığı topraklarda panoramik manzara fotoğrafları çeker. İlk bakışta çok geleneksel görünen bu fotoğraflarda Chopra'nın çalışmanın nesnesi ve öznesi olarak Sir Raja kostümüyle yer aldığı görülür. Bugün birçok sanatçının tarihten alınmış konularda kendilerini ifade ettikleri görülse de Chopra'nın; kişisel geçmişini sanatsal dile aktarmadaki yetkinliği, yaşadığı toplumun tarihini ustaca hicvi, geleneksel manzara ve portre anlayışına getirdiği yenilikçi yaklaşımı onu daha ayrıcalıklı bir yere koyabilir.

Görsel 5. Nikhil Chopra, Yog Raj Chitrakar: Bellek çizimleri V bölüm I, 2008, , 57 saatlik performans, Serpetine galeri, Londra / kostüm: Tabasheer Zutshi, fotoğraf: Gautier Deblonde

Chopra'nın belleğindeki ilk referansın Kashmir, ikinci referansın ise büyükbabasının üretme biçimi olduğu söylenebilir. Fieneberg'e (2014: 528) göre çocukken kim olduğumuza dair algımızı anne, baba, öğretmen, akıl hocası gibi bizimle ilgilenen figürlerle şekillendiririz. Onlardan edindiğimiz temel üzerine yeni yöntemler ve perspektifler inşa ederiz. Chopra'nın da bütün performanslarının önemli bir parçası

olan panoramik manzara çizimlerinin, yeni perspektiflerle sunulduğu görülür. *Broken White*, *Bellek çizimleri*, *Sir Raja* serilerinin her birinde bu manzaraların duvar, kumaş vb. yüzeylere içeride, dışarıda, masada, yerde olacak şekilde taşınabilir, silinebilir, bozulabilir bir deneysellikte yapıldığı görülür.

Görsel 6. Nikhil Chopra, Yog Raj Chitrakar: Bellek çizimleri V bölüm II, 2009, 8 saatlik performans, Astrup Fearnley müzesi, Oslo / kostüm: Tabasheer Zutshi, fotoğraf: Tina Lange

“Bütün Bu Topraklarla Ne Yapacağım” serisinde yer alan fotoğrafları Mumbai’de *Sir Raja III’ün Ölümü* performanslarıyla birlikte sergilenir. *Sir Raja III’ün Ölümü*’nde 3 gün boyunca her gün 3 saat sessiz ve hareketsiz şekilde müzenin içinde yatan sanatçı; gösterişli giysiler, kadife, saten kumaşlar, ihtişamlı bir avize ve halılarla yarattığı manzarasında oryantalist bir tablo gibidir. Natasha Ginwala’ya (Erişim Tarihi: 09.09.2020) göre Chopra çalışmalarında durgunluk ve hareket, bireysel ve toplumsal arasındaki resmi şekillendirir. Bunun özü, onun, kimlik politikaları tarihinde hiçbir zaman bir suç ortağı olmadan; aristokrasiye, kolonyal moderniteye dair anlatıları maskeler, dekorlar, arka planlar ve setlerle ‘test etmesi’dir.

Görsel 7. Nikhil Chopra, *Sir Raja III’ün ölümü*, 2005, her 3 gün için 3 saatlik performans, Kitap Mahal, Mumbai / kostüm: Tabasheer Zutshi, fotoğraf: Shivani Gupta

Chopra'nın "Yog Raj Chitrakar" serisindeki karakteri büyükbabasını temsilen oluşturduğu bir karakterdir. Bu karakter; züppe, ressam, haritacı, kâşif, sanatçı, romantik, kraliçe vb birçok kimlikte bazen sıradışı bazen sıradan portreler çizer. Örneğin 2009 tarihli *Yog Raj Chitrakar Bellek Çizimleri IX* performansında New York'un iki dünya savaşı arasındaki dünya tarihinde oynadığı role odaklanır. Göç ve mimarlık kavramlarını irdelerken Amerika hayaliyle yaşayan, gezgin, ressam, haritacı, beyefendi ve kadın rollerinde New York'ta gezer.

Görsel 8. Nikhil Chopra, Yog Raj Chitrakar: Bellek çizimleri IX, 2009,72 saatlik performans, Yeni müze, New York / kostüm: Loise Braganza, fotoğraf: Tina Lange

Tüm şehri bu rollerle gezerken dönüp dolaşıp geldiği yer sergileme mekânı olur. Bu süreçte sanatçının bedeni kadar sergileme mekânının, atmosferin de dönüştüğü görülür. Sanatçının olmadığı süreçte kurulum kalıntıları, çeşitli nesnelere ve çizimlerle atmosfer durağanken; sanatçının mekâna dönüşünde formlar, nesnelere ve kostümlerle zamana, mekâna, hikâyeye dair değişen hareketli yeni bir atmosfer ortaya çıkar.

Görsel 9. Nikhil Chopra, Yog Raj Chitrakar: Bellek çizimleri IX, 2009,72 saatlik performans, Yeni müze, New York / kostüm: Loise Braganza, fotoğraf: Tina Lange

Chopra'nın 2009 yılında Brüksel'de gerçekleştirdiği ve 96 saat süren bir diğer performansı *Yog Raj Chitrakar: Hafıza çizimleri VI*'dır. Les Brigittines'ta barok bir şapel ve şehrin ikonik yerleri arasında geçen bu performansında şehrin kültürel ve politik olarak ayrılmış tarihine atıfta bulunarak iki ayrı beze şehrin manzarasını çizer. Chopra şehirden şapele döndüğünde iki ayrı kumaşı birbirine dikerek bir tarafı Flamanlar ve bir tarafı Fransızlara ait şehri temsilen birleştirir. Bu esnada yine Brüksel'in Neo-klasik mimarisine, resme, heykele atıfta bulunur. Girdiği rollerin sonuncusu bir tanrıça olur. Onun performanslarında konusunun insanlar ve manzaralarla örülü bir ağ olduğu söylenebilir. O'nun bir beyefendi rolünden, süslü bir kadına dönüşmesi; kimliğin, cinsiyet rollerinin, toplumsal dayatmaların aşındırıldığı insan manzaralarında görünür olur.

Görsel 10. Nikhil Chopra, Rouge, Goa

Manzara boyunca bir çizgi Çizmek: Çadır performansı 2017 yılında documenta 14 için gerçekleştirdiği ve Atina ile Kassell arasında 2500 kilometre kadar yol katettiği bir performanstır. Bu performansta güzergâh boyunca çadırını belirlediği noktalara kurarak, orayı atölyesine çevirmiştir.

“... Yunanistan'ın dağlık arazilerinde, Bulgaristan'ın terkedilmiş köylerinde, Sovyet ilçelerinde, Ortadoks manastırlarında, Cozia Ulusal Parkının yeşil arazilerinde, Sofya, Bulgaristan ve Bratislava'nın yeşillikli arazilerinde bulunmuştur. Sofya, Bulgaristan ve Bratislava'nın halk meydanlarında ve sanat alanlarındaki buluşmalarda sanatçılar ve kareograflarla çalışmıştır. Doğaçlama karşılaşmaların komünal ilişkilerin içinde doğduğu eskilerin seyyar tiyatrolarını andıran çadırı, aynı zamanda geçici olarak yaşam alanı ve stüdyosudur. Sanatçı, coşku, sarhoşluk, reddedilme ve bitap halleri arasında gelip giderek, tıpkı bir âşık gibi geçtiği şehirlere ve kasabalara serenat yapar. Bu gezici yolculuk, asırlardır süren göçebeliğin ve hala oyulmakta olan göçmen geçitlerinin yollarına karışmıştır. Sonunda, zikzak çizen bu rota sadece bir Güney-Kuzey ya da Doğu-Batı arasında A noktasından B'ye giden ikili bir hareketi değil, daha ziyade bugünün Avrupa'sında dağılmış benliklerin, terk edilmenin, ekonomik kemer sıkımların ve bölgesel şiddetin karmaşık bir mikro kozmosunu yansıtacak bir hale gelir” (Ginwala, Erişim Tarihi: 11.09.2020).

Görsel 11. Nikhil Chopra, Manzara Boyunca bir çizgi Çizmek: Çadır, 2017, 27 günlük performans, Yeni müze, New York / kostüm: Loise Braganza

Sonuç

Nikhil Chopra'nın performansla dayalı sanatı ile sınırlandırılan çalışmada; sanatçının performansları içeriği ve uygulamalarla incelenmiştir. Böylece sanatçının üretim, süreç ve sergileme aşamaları üzerinde durulmuştur. Bunun için ikinci bölümde sanatçının gerçekleştirdiği bazı performanslarına yer verilmiştir. Performanslarında zamanın, mekânın, bedenın sabit olmayan, değişen ve birbirini dönüştüren etkenler olduğu sonucuna varılmıştır. Performanslarında tarihe, kişisel geçmişe, kimlik rollerine dayanan içeriklerin yine kişisel ve toplumsal tarihe dayalı karakterlerle verildiği görülmüştür.

Performanslarında fotoğraf, resim ve bedenle ilişkili olarak sürece dâhil olan manzara resminin vazgeçilmez bir şey olduğu sonucuna varılmıştır. Manzara doğa resmi ve bakışı dikkati çeken her şey anlamında değerlendirilmiştir. Chopra'nın manzaralarının, bazen geleneksel bir yöntem ve anlatım biçimiyle doğrudan olsa bile sergileme aşamasında yenilikçi bir sunuma dönüştüğü görülmüştür. Manzaraların gerek uygulama gerekse sergileme aşamasında değişebilir, dönüşebilir, taşınabilir bir şey olduğu; yarattığı portrelerin cinsiyet rollerine dayalı ve bedenini ve içeriği dönüştürdüğü görülmüştür. Chopra'nın yemek, içmek, dinlenmek, çizim yapmak gibi günlük ve sanatsal hareketleri yaşayan bir anda vermesi, onu çalışmalarının hem öznesi hem nesnesi yapmıştır. Chopra'nın resim, fotoğraf, beden, video, performans arasında disiplinler arası bir yaklaşım sergilediği; fotoğrafçı, kostümcü, ışıkçı vb. ile yaptığı işbirliğinin katmanlı bir anlatı ve içeriğe fırsat verdiği görülmüştür.

Kaynakça

- Blazwick, I. (2010), “Tapınak/ Beyaz Küp/ Laboratuvar”. *Sanat Dünyamız*, İstanbul: S117, 4-18.
- Heartney, E. (2008). *Sanat & Bugün/ Sanat ve Anlatı- Postmodern Öyküleme*. (Çev. O. Akınhay). İstanbul: Akbank.
- Hicks, A. (2015). *Küresel sanat Pusulası- 21. Yüzyıl Sanatında Yeni Yönelimler*. (Çev. D. Şendil; M. Haydaroğlu, S. Evren). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Leppert, R. (2017). *Sanatta Anlamın Görüntüsü*. (Çev. İ. Türkmen,) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- O'Doherty, B. (2010). *Beyaz Küpün İçinde Galeri Mekânının İdeolojisi*. (Çev. A. Antmen) İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Overton, T. (2016/2019). “Önsöz Çitler Aşağı”. J. Berger içinde, *Manzaralar* (Çev. B. Eyüboğlu, Ö. Dalkıran, O. Tecimen). İstanbul: Metis Yayınları.
- Baker, U. (2014). “24 Şubat 1998 Tarihli Ders”. *Sanat ve Arzu*. (T. Açık, Derleyici) İstanbul: İletişim Yayınları.

İnternet Kaynakça

- Chopra, N. (2019, Temmuz 04). Nikhil Chopra – interview: ‘I try to hold a mirror up to the world and capture what is being reflected’. (S. A. THOMAS, Röportajı Yapan). <https://www.studiointernational.com/index.php/nikhil-chopra-interview-i-try-to-hold-up-a-mirror-to-the-world-and-capture-what-is-being-reflected>. (Erişim Tarihi: 10.09.2020).
- Chopra, N. (2013, Temmuz 24). Nikhil Chopra: Coal on Cotton. (A. Pellerin, Röportajı Yapan). <https://www.anothermag.com/art-photography/2892/nikhil-chopra-coal-on-cotton>. (Erişim Tarihi: 12.09.2020).
- Fineberg, J. (2014). *1940' tan Günümüze Sanat*. (Çev. G. E. Yılmaz) İzmir: Karakalem Kitapevi yayınları.
- Ginwala, N. (2017). Nikhil Chopra. <https://www.documenta14.de/en/artists/13535/nikhil-chopra>. (Erişim Tarihi: 09.09.2020).
- Ginwala, N. (2018). Nikhil Chopra: Drawing a Line through Landscape. <https://thuscritique.com/2018/01/17/drawing-a-line-through-landscape-nikhil-choprajanuary-22nd-20186-assagao7-pm-onwards/>. (Erişim Tarihi: 11.09.2020).
- TDK. (2020). *Güncel Türkçe Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/>. (Erişim Tarihi: 08.09.2020).

Görsel Kaynakça

- Görsel 1.** Nikhil Chopra, Sir Raja II, 2003, 2 saatlik performans, Ohio State University, Columbus, Ohio, Fotoğraf: Francis Schanberger, kostüm: Michelle Marquardt www.nikhilchopra.net/. (Erişim Tarihi 11.08.2017).

- Görsel 2.** Nikhil Chopra, pamuk üzerine kömür, 2013, Whitworth Sanat Galerisi, Manchester, 65 Saatlik Performans, kostüm: Sabine Pfisterer www.nikhilchopra.net/. (Erişim Tarihi: 11.08.2017).
- Görsel 3.** Nikhil Chopra, Coal on Cotton, 2013, Whitworth Sanat Galerisi, Manchester, 65 Saatlik Performans, kostüm: Sabine Pfisterer www.theartnewspaper.com. (Erişim Tarihi: 17.08.2020).
- Görsel 4.** Sir Raja III- Bütün Bu Topraklarla Ne Yapacağız?”, 2005, The Fourth Floor, Kitab Mahal, Mumbai, Kostüm:Tabasheer Zutshi Fotoğraf: Munir Kabani www.nikhilchopra.net. (Erişim Tarihi: 15.08.2020).
- Görsel 5.** Nikhil Chopra, Yog Raj Chitrakar: Bellek Çizimleri V bölüm I, 2008, , 57 saatlik performans, Serpetine galeri, Londra / kostüm: Tabasheer Zutshi, fotoğraf: Gautier Deblonde, www.nikhilchopra.net. (Erişim Tarihi: 16.09.2020).
- Görsel 6.** Nikhil Chopra, Yog Raj Chitrakar: Bellek Çizimleri V bölüm II, 2009, 8 saatlik performans, Astrup Fearnley müzesi, Oslo / kostüm: Tabasheer Zutshi, fotoğraf: Tina Lange, www.nikhilchopra.net. (Erişim Tarihi: 16.09.2020).
- Görsel 7.** Nikhil Chopra, Sir Raja III’ün Ölümü, 2005, her 3 gün için 3 saatlik performans, Kitap Mahal, Mumbai / kostüm: Tabasheer Zutshi, fotoğraf: Shivani Gupta www.nikhilchopra.net. (Erişim Tarihi: 16.09.2020).
- Görsel 8.** Nikhil Chopra, Yog Raj Chitrakar: Bellek Çizimleri IX, 2009,72 saatlik performans, Yeni müze, New York / kostüm: Loise Braganza, fotoğraf: Tina Lange, www.nikhilchopra.net. (Erişim Tarihi: 16.09.2020).
- Görsel 9.** Nikhil Chopra, Yog Raj Chitrakar: Bellek Çizimleri IX, 2009,72 saatlik performans, Yeni müze, New York / kostüm: Loise Braganza, fotoğraf: Tina Lange, www.nikhilchopra.net. (Erişim Tarihi: 16.09.2020).
- Görsel 10.** Nikhil Chopra, Rouge, Goa. (www.nikhilchopra.net Erişim Tarihi: 16.09.2020).
- Görsel 11.** Nikhil Chopra, Manzara Boyunca Bir Çizgi Çizmek: Çadır, 2017, 27 günlük performans, Yeni müze, New York / kostüm: Loise Braganza,www.nikhilchopra.net. (Erişim Tarihi: 16.09.2020).